

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
Обществен съвет

ПРОТОКОЛ

№ 151

На 21.03.2023 г. се проведе заседание на **Общественния съвет към ЦИК**.

ПРИСЪСТВАХА:

Цветелина Пенева – председател на **Общественния съвет, Сдружение „Демокрация и законност“**;

Надежда Гологанова – заместник-председател на **Общественния съвет, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори**;

Велко Милоев – **Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен**;

Вихрен Соколов – **Сдружение „Памет“**;

Денислав Генчев – **Сдружение „България на гражданите“**;

Дончо Пачиков – **Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация**;

Свилена Гражданска – **Институт за социална интеграция**;

Тодор Гунчев – **Федерация на независимите студентски дружества**.

Заседанието бе открито в 18 часа и 15 минути и председателствано от госпожа **Цветелина Пенева** – председател на **Общественния съвет към ЦИК**.

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Уважаеми колеги, откривам днешното редовно заседание на Обществения съвет към Централната избирателна комисия.

Дневният ред ви е изпратен по имейлите.

Д н е в е н р е д:

1. Информация до членовете на Обществения съвет за събитията и презентациите, в които взеха участие някои от членовете: симулация на броенето на гласовете в условия на видеонаблюдение; презентация на МЕУ на техническите средства за осъществяване на видеонаблюдението и презентация на ИО на дейностите по машинна обработка на резултатите.

2. Дискусия по текущи въпроси, свързани с предстоящите парламентарни избори, в т.ч. по методическите указания и обсъждане на предложения в тази връзка (сгъване на машинни бюлетини и др.);

3. Разни.

Имате ли предложения по дневни ред? Няма.

Подлагам дневния ред на гласуване.

Който е за, моля да гласува.

Против? Няма. Въздържали се? Няма.

Приема се.

Колеги, преминаваме към първа точка от дневния ред.

Предлагам кратък разказ на това, на което станахме свидетели миналата седмица в хронологичен порядък.

Първата презентация, на която бяхме поканени, беше по повод покана от Министерство на електронното управление, което демонстрира в Централната избирателна комисия пред членовете на Централната избирателна комисия и пред Обществения съвет, техническите средства, с които ще се осъществи видеонаблюдението и видеоизлъчването след края на изборния ден. На тази презентация от страна на Обществения съвет участваха Свилена Гражданска, Тодор Гунчев, Велко Милоев и Надежда

Гологанова и аз. Единствено за Вихрен Соколов е ново, това, което ще разкажа, но считам, че трябва да се каже всичко, което видяхме.

Благодарение на колегите от Министерство на електронното управление бяхме на тази презентация, държа да подчертая, инициативата беше тяхна. Видяхме устройството за видеонаблюдение. Тогава ни беше показано как ще се активира смартфона с QR код, като е предвидено да има два QR кода. Един за деня преди изборите, събота, в който членовете на секционните комисии ще направят кратко тестово видеоизлъчване стрийминг с активиране на устройството с QR кода, който е означен за ден събота. Това е дотолкова доколкото следва да се тества интернет връзката, свързаността на съответната секционна комисия с онлайн платформата, която е създадена и ще се поддържа от екипа на „Информационно обслужване“ АД. Тази онлайн платформа може да се види на адрес video.bg. В момента там стои един информационен надпис, който казва, че на този адрес ще може да се наблюдава онлайн стрийминга и в последствие ще бъдат качени видеозаписите след снемане на информацията от паметите на съответните устройства.

Вторият QR код е за ден неделя. С него ще се активира устройството в неделния ден. То може да се включва нееднократно, ако има проблеми с устройството или се включи през деня. Не е проблем да се копира няколко пъти. Беше казано по отношение на свързаността, че трите мобилни оператора са дали уверение, че може в мрежата да се усили сигнала, така че да може да има стрийминг в колкото се може повече секции, но никой не може да каже на този етап в кои секции няма да има техническа възможност за онлайн стрийминг. Говори се, че това може би ще бъдат за около 1000 секции, около 10 процента. Другото което видяхме, че „Информационно обслужване“ АД са подготвили информационен клип, който ще се изпраща до РИК и ще бъде част от заключителните материали за членовете на секционните комисии, от които по лесен начин се обяснява

как с разгъва стойката, как се слага устройството, как се включва. Разбира се към устройството има съответно зарядно, защото може да се изтощи някоя от батериите.

Обяснено ни беше, че от устройството са премахнати всички функционалности, в това число то не може да се ползва за друго. На тези устройства sim картите им ще бъдат деактивирани от входящи и изходящи sms, mms и възможности за провеждане на разговори. Така че единственото, което ще може да се предава от тях, това ще бъдат данни, а именно онлайн стрийминга. Обясни ни се, че устройствата ще се предадат на членовете на секционните комисии със заредени батерии, инсталирана апликация разбира се. След края на изборния ден, техният път ще бъде членовете на секционните комисии ще ги предадат на членовете в РИК, а след това в ЦИК, където в изчислителните пунктове на „Информационно обслужване“ АД, информацията от паметите на тези устройства ще бъде свалена и ще бъдат качени тези файлове на платформата, на която се е гледал стрийминга. И по този начин де факто за всяка секция ще има един файл, който е от онлайн стрийминга, там където има онлайн стрийминг и един или няколко файла, в зависимост от това, дали е имало прекъсване или не, от записа, който ще се извлече от паметите на съответните смартфони.

От техническата част мисля, че беше пълно показано това, което се виждаше. Имаше въпроси по техническите устройства. Ако нещо съм пропуснала моля колегите да ме допълнят, който бяха с мен на презентацията – Тодор Гунчев, Велко Милоев, Надежда Гологанова, Свилена Гражданска. Те видяха всичко това.

Разбира се за нас беше най-интересна тази част да видим какво ще се вижда през самите смарт телефони от бюлетините. Установихме, че трудно се виждат бюлетините. Първият опит, който направиха на тази демонстрация беше да се сложат бюлетините легнали на масата и от там

устройството да предава през стрийминга, каквото се вижда. Хартиените бюлетини не се виждаха добре през тези устройства. Всичко което се виждаше на стрийминга се прожектираше на една голяма стена чрез мултимедиен проектор. Бюлетините от машинно гласуване като че ли даваха по-голяма видимост, но на тази първа презентация се видя, че ако искаме да гледаме гласа на избирателя през онлайн стрийминга, бюлетината трябва да се държи срещу устройството. Няма начин да стои на масата и да се вижда гласа. Това беше първото ни впечатление.

Колеги, давам ви думата, ако искате да ме допълните по тази точка.

ВИХРЕН СОКОЛОВ: От гледна точка на светлината, която ще бъде в класните стаи където са секциите. Не се е виждало по време на презентацията, където е доста по-хубава светлината.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Има го и този момент. Напълно ти е резонна забележката. След това ще продължим да разказваме за симулацията, но ако искате да преминем към следващата презентация, на която участвахме аз и Надежда Гологанова, а именно в следващия ден петък, презентация на „Информационно обслужване“ АД на дейностите по машинна обработка на резултатите.

На тази презентация присъстваха медии. Присъстваха отново изпълнителния директор на „Информационно обслужване“ АД и екип от „Информационно обслужване“ АД на експерти, които разработват системите. Имаше представители на политически партии, които можеха да си задават въпросите. Разбира се имаше много представители на Централната избирателна комисия. Пропуснах да кажа, че и на предишната презентация в четвъртък и на тази в петък имаше представител наблюдател от Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа.

На тази презентация накратко разказаха етапите през които минава обработката на гласовете, а именно организацията в районните избирателни комисии, където ще се организират изчислителни пунктове на

„Информационно обслужване“ АД, където оператора ще въвежда данните от секционните избирателни комисии и ще се печатат съответно приемо-предавателни разписки. След това там ще се предават и флаш паметите от машините за гласуване. Информацията ще се източва от там. След това тази информация ще се предава по защитен канал към Централната избирателна комисия. Като беше подчертано, че данните събрани по този начин ще бъдат само предварителни, тъй като ще се пристъпи, както и досега се е правило на предишни избори, към повторно въвеждане на секционните протоколи директно в изчислителния пункт, който ще се обособи към Централната избирателна комисия. Там ще се работи на 104 работни места на две смени, оператори на „Информационно обслужване“ АД, които ще въвеждат отново всички секционни протоколи и ще източат данните и от записващите устройства за видеонаблюдение, за да бъдат качени на платформата за видеонаблюдение. По този начин окончателните резултати, които ще се обявят от Централната избирателна комисия ще бъдат разбира се данните след електронното въвеждане на протоколите.

Имаше въпроси от политически партии, дали са сертифицирани тези програми. Изпълнителният директор на „Информационно обслужване“ АД обясни сертификациите на самата компания. Обясни, че това са програми за обработка на резултатите, а не за броене на гласовете, което броене се осъществява в секционните избирателни комисии. Данните се подписват навсякъде, където се ползват, с електронен подпис. Това значи да се гарантира тяхната сигурност и на всички етапи от предаване на тези данни се ползва електронен подпис, не само от флаш паметите на машините, но и на документите и базата данни, които вървят от РИК към Централната избирателна комисия по повод предварителните резултати първоначалното въвеждане на протоколите. Беше показана императивната карта, която всички които се занимават с избори сме ги гледали вече, на която се обявяват и междинни и окончателни след това резултати.

Важен въпрос беше зададен от представител на политическа партия. Въпросът беше дали данните от флашпаметите, които се източват ще бъдат по някакъв начин съпоставени със секционните протоколи и резултатите от машинно гласуване, които са установени чрез преброяване от членовете на секционните изборителни комисии. Разбра се, че такова задание към „Информационно обслужване“ АД не е правено. И затова такава контрола като следващ контрол не е предвиден да се прави. Тези данни ще бъдат налични, защото файловете от флаш паметите ще бъдат качени към всяка секционните изборителни комисии, като данни в четим вид, както е било и досега, но няма да се правят обработки и съпоставки между установеното в секционните протоколи и записа върху флаш паметите на машините. Това е по тази точка. Ако нещо съм пропуснала може да ме допълните.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Малко да допълня първо.

Първо, ИО по РИК-овете когато работят, работят в затворена мрежа, която няма връзка с интернет. Това им е една от гаранциите за сигурност. Имат много интересна система от контроли. В РИК като качват е подобно на този протокол, който правиха господин Гаджоков и Стефан Манов. Максимално е приближено на външен вид до реалния протокол, както изглежда, с едни правоъгълничета, се качва информация, особено на преференциите излизат едни прозорчета отстрани, които контролират, веднага събират и сравняват гласовете, плюс всички други контроли и светва в червено, ако има разминаване и т.н.

После в Централната изборителна комисия качват втори път други хора от оригиналните протоколи, които междуременно са стигнали до Централната изборителна комисия, защото са донесени от РИК-овете, т.е. след един два дни. Като ги качват, освен че си проверяват всичките контроли, върви сравнение и с първоначалното качване. Но този оператор, който качва я няма тази информация. След като качи, ако нещо не е наред му изписва, проверете си отново цифрите. Той отново проверява. И ако пак

остава разлика тогава има анализатор, който взима протокола, сверява единия оператор какво е качил, другия оператор какво е качил, ако е техническа грешка я отстраняват. Ако е някаква по-сериозна грешка отиват на аналитични доклади към Централната изборителна комисия. Всички сме виждали такива, които впоследствие от Централната изборителна комисия се решават. Това се случва в момента.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Велко Милоев има думата.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Дали добре чух, че когато се въвеждат данните от секционните протоколи в районните изборителни комисии, те се предават онлайн към Централната изборителна комисия. Защото досега гордостта на българската изборителна система беше, че нищо не върви онлайн и тези данни отиваха в Централната изборителна комисия на компакт дискове.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тук има два момента. Междинни данни периодично се предават. Това става от друг компютър извън мрежата и дори не съм сигурна какви са тези данни. Може да са само за активността например. И тези данни са неофициални. По никакъв начин не се считат за окончателни. Когато свършат обработките на РИК правят две флашки и две DVD общо 4 неща, на които се качва абсолютно всичко, което е правило Информационно и което физически отива в Централната изборителна комисия и това е официалния вариант.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Както си беше досега. Но за тези междинни не бях чувал и затова попитах.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Междинни данни аз останах с впечатление, че изпращат не само за активността, но изпращат и за преброяването на резултатите въведени в протоколи по избора. Тези данни са само междинни. Те не служат за установяване на резултатите. Резултатите се установяват след като всички секционни протоколи се

въведат отново в изчислителните центрове на ЦИК по процедурата, която Надежда Гологанова обясни по-подробно.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Както е било винаги, двойно въвеждане.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Няма нещо ново. Новото е това, че информацията от флаш паметите не се ползва за нищо. Аз попитах изрично, в Методическите указания е записано, че от началото на изборния ден се вади нулев отчет от машината, че никой не е гласувал на нея. В края на изборния ден знаем, че функционалността машинен протокол е премахната от софтуера на машините, но е въведена нова функционалност брой гласували. И в края на деня от машините трябва да се отпечата финален протокол брой гласували. И тези два протоколи се прикрепят към секционните книжа, които се предават от комисията.

Данните от тази контрола брой гласували на машина не се ползва никъде в последствие нито в секционния протокол, нито някъде другаде, което за мен беше странно. И аз лично зададох въпрос на тази презентация. При положение, че имаме строг контрол върху броя на хартиени бюлетини, които се предават на всяка една секция и после се държи сметка на секционната комисия с колко от тях е гласувано, колко от тях са неизползвани, колко от тях са унищожени. Бройката трябва да излезе. В случая няма никаква контрола за машинните бюлетини или за броя гласували машинно, който трябва да съвпада с преброените в бюлетина от машинно гласуване с попълнения секционен протокол. Тази информация не е въведена като контрола, не се ползва, на което от „Информационно обслужване“ АД казаха, че това не им е зададено като задание, за да го направят. Тогава взеха думата от Централната избирателна комисия и обясниха, че най-важното е да броят от секционните комисии, а не това какво дават машините. Разбрахме, че тази функционалност не се ползва.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Те пак могат да си погледнат, дали всичките числа от колоната машинно по точка 8, плюс не подкрепям никого от

машинното, дали дават това, което е излязло на заключителния протокол. Това вероятно ще е улеснение, ако се сетят да го използват.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Да, но никой не ги задължава да го направят.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Не ги задължава.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, имате ли въпроси по тази презентация?

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз мога ли само нещо да попитам. Във връзка със затворената система, която казахте, какво точно имаше предвид Надя за затворена система. Тоест РИК-овете имат някаква вътрешна система или между самите РИК-ове и ЦИК или самия РИК си има някаква вътрешна информационна система, която е направена между компютрите вътре в РИК.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Самото „Информационно обслужване“ АД си има 10, 15 компютъра, на които си работят операторите, което няма никакъв излаз към интернет или подобен.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Тоест това е вътрешната информационна мрежа, която те са си създали в самия РИК да обслужи дейността или само за „Информационно обслужване“ АД работят.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Това е изчислителния пункт на „Информационно обслужване“ АД, който е в РИК. Операторите от Информационно, които обработват секционните протоколи.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Чисто физически е невъзможно да се направи мрежа без да има никакъв досег към външна мрежа.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз може би трябва да разкажа първо за тази презентация и после ме допълнете. Третата презентация на която присъствахме беше вчера. Централната изборителна комисия, както всички знаете, защото изпратих до всички вас поканата, ни прикани да се включим в симулация на преброяване на гласовете в условие

на виедонаблюдение. Тя се проведе вчера в 14.00 часа в сградата на Централната изборителна комисия. На нея бяхме аз, Тодор Гунчев, Велко Милоев и Надежда Гологанова. От страна на Централната изборителна комисия присъстваха горе долу половината членове – госпожа Камелия Нейкова, Росица Матева, Севинч Солакова, Любомир Георгиев, Елка Стоянова, Йорданка Ганчева, Емил Войнов. Присъстваха за да подпомагат с видеонаблюдението изпълнителния директор на „Информационно обслужване“ АД – Филипков и експерта Александър Станев. Това което направихме четиримата е да проиграем действията на секционната изборителна комисия след края на изборния ден, спазвайки втора част на Методическите указания, които междуременно бяха публикувани в неделния ден на страницата на Централната изборителна комисия. Бяха ни предоставени две урни с бюлетини, едната с машинни бюлетини, едната с хартиени бюлетини. Ние започнахме както казват Методическите указания, да оперираме първо с хартиените бюлетини. Извадихме ги една по една и ги наредихме с лицето надолу към масата на една купчинка. Изброихме ги 32 бюлетини. Устройството се включва с QR код. Справихме се бързо. Лично аз имах затруднение с боравенето със статива и това споделих, че с моите средни технически познания без клипче или без да има обяснение как се разгъва този статив, човек като мен трудно би се справил. Трябваше да има някой по-сръчен, за да може да разгъне статива, иначе този телефон трябваше да се държи в ръка. Но се надявам членовете на СИК в събота да са тренирали тази част.

След активиране на устройството най-важното беше да му намерим вярното място на масата, тъй като се оказа, че трябва да има много голямо пространство, на което да се редят бюлетините. Хартиените бюлетини са около 60 см. дълги. Ние направихме някъде седем, осем купчинки, които заеха една огромна маса, но може би трябва да има две или три такива, защото всички знаем има 21 кандидатски листи, има и недействителни

бюлетини. В тези купчини има и купчинка не подкрепям никого. Тоест трябва да има много голямо пространство и отстрани трябва да стоят и членовете на секционната изборителна комисия, които да попълват секционния протокол. Това означава, както Надежда Гологанова след това сподели, че при подреждане на изборното помещение трябва да се осигурят или да имат под ръка повече маси или чинове, които да ги съединят, за да може да имат пространство за работа, иначе е почти невъзможно да се оправят с тези големи чаршафи.

След това Велко Милоев беше в ролята на хронометър. Той реши да засече за колко време ще обработим хартиените бюлетин, които извадихме от урната. Ние с Надежда Гологанова започнахме да обявяваме бюлетина по бюлетина, ясно на глас за кого е гласувано, дали бюлетината е действителна или не и да я показваме пред устройството за видеонаблюдение. Отне ни време за да може да разберем как трябва да показваме бюлетината, за да се вижда през устройството за видеонаблюдение. Задачата не е лесна. И се оказа, че тези 32 бюлетини ги показахме пред устройството за видеонаблюдение за половин час. Представете си екстраполирано какво прави това в една секция с 300 бюлетини. Колко часа трябва да отделят членовете на секционната изборителна комисия при положение, че след това по Методическите указания, след като се изброят по кандидатски листи и се разпределят по купчинки, втори път всяка купчинка трябва да се покаже и да се каже на глас съответната преференция или, че бюлетината е без преференция. Тест времето става може би почти по две. Това е задача невъзможна. Членовете на Централната изборителна комисия накрая ни попитаха, защо считаме, че трябва да показваме всяка бюлетина пред устройството за видеонаблюдение, на което ние отговорихме, че така пише в Методическите указания. И тогава те изостриха вниманието, че в

Методическите указания се казва, че бюлетина се показва и се казва ясно на глас за кого е гласувано, кандидатка листа или не подкрепям никого.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: На едното място го пише така както го казваш, но на другото място пише да се покаже на камерата за предпочитанията и да се каже на глас, така го пише. Аз от там съм взела, че съответно и за другото място така трябва да се направи. Защото щом като предпочитанията я показвам на камера, как партията няма да я покажа. Това е на страница 6, точка 2.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да, пише показва на камерата, а на другите места пише само показва, без да е добавено, показва на колегите си в секцията или я показва на обектива. Тук Надежда Гологанова го е хванала. Тук ЦИК са сбъркали.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Интерпретацията на ЦИК на вчерашната симулация беше, че Методическите указания не казват да се показва бюлетината пред камерата. Идеята на видеонаблюдението е да има поглед върху цялата секционната изборителна комисия върху масата, да се виждат всички бюлетини. Междувременно докато показвах една от бюлетините пред камерата, Росица Матева е минала зад мен, аз не съм я видяла и е взела от купчинката с наредени хартиени бюлетини няколко бюлетини. Идеята ѝ беше, че показвайки една бюлетина пред камерата, ние закриваме видимостта пред техническото устройство за видеонаблюдение и някой член на секционната изборителна комисия може да злоупотреби с бюлетините, които са на масата и да направи нещо с тях, което не е разрешено. То не може да се види на устройството за видеонаблюдение.

Разбира се ние репликирахме, че в стаята има членове на СИК, има застъпници, има наблюдатели, тоест не е единствено устройството за видеонаблюдение, което показва какво се случва в изборното помещение

след края на изборния ден. Това е основно задължение на членовете на секционната избирателна комисия.

Останахме с впечатление, че интерпретацията на Централната избирателна комисия е, че най-вече трябва да се показва общия изглед на помещението. Всички бюлетини да се виждат по купчинки на масата, да се пази тишина в стаята, както е записано в Методическите указания и да се изговаря на глас, така че да се чува и да се записва от това устройство за кого е гласувано като кандидатска листа, като преференция или бюлетина не подкрепям никого или недействителна бюлетина.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да допълня. Тяхната единодушна теза, която аз след нашата симулация намерих за правилна е, че видеонаблюдението не е средство за паралелно броене на гласовете, а само за контрол на общия ред в секцията. Защо си мислихме или аз си мислех, че има очакване всяка бюлетина да се види една по една. Обучителният видеоклип на „Информационно обслужване“ АД показваше същото.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Ние зададохме този въпрос и те казаха, че от обучителния клип ще бъде изрязан момента, в който момчето показваше бюлетината пред камерата.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: И те са мислили, че така ще бъде.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: И казаха, че обучителния клип не е съгласуван с ЦИК, а е инициатива на „Информационно обслужване“ АД и ни е показан в четвъртък миналата седмица, като един суров вариант на обучителен клип без да е довършен.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Инициатива не е, защото е по техническа спецификация, по договор между „Информационно обслужване“ АД и Министерството. Това е дължим продукт. И много смешно беше накрая, че попитаха: Този клип какво ще го правим? Това беше на първото представяне. Като че ли за първи път водят разяснителна кампания.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Имаме ли възможност да го редактираме клипа поне един, два дни? Те попитаха по едно време.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Искам да кажа, че това тръгна, за което говорихме да се показва бюлетина по бюлетина пред камера, беше казано от някои политици през м. ноември, като обсъждаха и приемаха виедонаблюдението. И от тогава влезна по медиите и в съзнанието на хората и във всички ни остана едно такова очакване, че това ще се прави. А иначе като текст го няма написано по този начин в Изборния кодекс.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: В Изборния кодекс го няма, но в Методическите указания си го хванала, че на едно място го има.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, след неуспешния ни опит да преброим бързо хартиените бюлетини в урната, не стигнахме до броене на машинните бюлетини.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Нямаше смисъл.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Нямаше никакъв смисъл това. Това което ми направи впечатление за машинните бюлетини в урната е, че голяма част от тях бяха отворени и с Надежда Гологанова пробвахме машини бюлетини да пускаме в урната с еднократно сгъване и голяма част от бюлетините се отваряха. Ние не можем да кажем как ще се държат тези бюлетини, когато се използва защитената хартия, при всички случаи ще е по-плътна от хартията, с която са правени симулациите най-вероятно вчера. Споделихме нашето мнение с присъстващите членове на ЦИК, че е редно да се укаже в Методическите указания двукратно сгъване на машините бюлетини, за да може да се запази тайната на вота при пускането в прозрачната урна. Надяваме се това да се възприеме. Ако не се възприеме и ако останат Методическите указания така, Надежда Гологанова сподели, че може би трябва да направим призив чрез медиите и чрез нашите организации, хората които гласуват на машина да си сгъват двукратно сами бюлетината, за да може да се запази тайната на вота.

Това е за бюлетините от машинно гласуване и това са ми впечатленията от симулацията вчера. И от тук нататък може би трябва от нашите медийни изяви, именно да акцентираме да се четат Методическите указания и да се спазват стриктно.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ако Методическите указания са неясни и ние самите ги четем и могат да се разберат по различен начин, дали на СИК ще ги показваш или на камерата и тогава стои въпроса как хората ще ги разберат. В една секция ще ги разберат по един начин, в друга секция по друг. Аз очаквам ЦИК да направят редакция и корекция по тези Методически указания.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТелиНА ПЕНЕВА: Хубавото е това, че все пак имаме две седмици преди изборите. Това означава, че ще има време да се огледат Методическите указания от всички въввлечени в изборния процес и ако имат въпроси, тези въпроси да се адресират и да могат да получат до изборите адекватен отговор. И се надявам ЦИК да вземе отношение по тези въпроси, които си задаваме и тук и предполагам ще задават и на тях и от районните избирателни комисии и от секционните избирателни комисии, когато тръгнат обученията.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Обученията започват в края на тази седмица, ако не и по-рано. Това може да се види на сайтовете на РИК-овете.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Някъде са започнали вече.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Любопитно би било да се знае какво им казват за камерите. Дали им ги показват.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТелиНА ПЕНЕВА: Някой от нас ще бъде ли член на секционна избирателна комисия, респективно ще участва ли в такова обучение.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: На мен ми звъняха, но имам работа в София.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Не можеш ли онлайн да се включиш?

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Имат онлайн. Всеки може да се включи онлайн, на който и да е РИК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, изчерпахме ли първа точка от дневния ред.

НАДЕЖДА ГЛОГАНОВА: Само искам да допълня, това което каза в началото за масите как да се подредят, колко маси да се сложат, в едната посока или в другата или на правоъгълник и да сложат камерата, защото идеята е от камерата да се вижда цялото поле, на което ще бъдат бюлетините плюс чернова на протокола, където един човек ще седне да пише, плюс двама души с бланките за преференции, които също трябва да отмятат. Аз си го представям като четири маси направени на правоъгълник. Не знам дали е оптималния вариант. От „Информационно обслужване“ АД казаха, че това с камерата СИК трябва да го тренира в събота. Според мен това не е написано в Методическите указания. Не съм проверявала специално, но не си спомням да има такъв текст. По медиите може би е хубаво да се подсказе на членовете на СИК, че в събота трябва да помислят и по този въпрос, как ще си подредят помещението, къде точно ще сложат камерата, какво ще се вижда от тази камера. Трябва това в събота да го пробват, ако трябва два, три варианта да си пробват, а не в неделя за една, две минути да го измислят как ще стане.

Другият вариант, ако искате ние да се опитаме някакви тестове по въпроса да направим и да препоръчваме някакъв вариант или всяка СИК да си решава.

ТОДОР ГУНЧЕВ: Аз ще си позволя да се намеся. Ние не можем да им препоръчаме нищо, защото СИК-овете са много различни като местоположение, като възможности. Повечето са в училища с чиновове, които би трябвало да организират така, че да се вижда.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Дават им маси. При гласуването масите са наредени една до друга и всички членове на секционната избирателна

комисия са зад тези маси и преди да отворят кутията ги пренареждат точно в правоъгълник, както каза Надежда Гологанова.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: И урните трябва да се виждат. Секционните избирателни комисии много често ползват и околни пространства за някакви други неща. Този път трябва много ясно да си представят какво точно ще има на масата, къде точно е видимостта на камерата и какво трябва да остане извън тези маси.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Кой доставя тези устройства за видеонаблюдение в СИК-овете и към кого те се обръщат, ако имат някакви въпроси, проблеми.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: „Информационно обслужване“ АД на консултациите в четвъртък обясниха, че те ще направят горещ телефон с оператори, на който ако имат технически въпроси по оперирането с устройствата ще има хора, които да им отговарят. Останахме с впечатление, че това ще бъде само за изборния ден.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Вчера ги питах и казаха, че и за събота ще имат хора.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Чудесно. Значи са го предвидили това, че по време на съботния ден, когато ще правят тестовете може би тогава ще има най-много въпроси, при първоначалното запознаване на членовете на СИК с устройствата. Ще има оператори, които да отговарят на телефон.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: От друга страна само да допълня въпроса си. Предвижда ли се някакво обучение на РИК, така че те да могат да направят обучение на СИК в стандартното обучение, което така или иначе провеждат или СИК-овете трябва да се самообучават по тази методика на пробите и грешките, да няма кой да им каже какво да правят и как.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Има изготвен обучителен видеоклип как се борави с тези устройства. Този клип е изготвен от

„Информационно обслужване“ АД, част от обществената поръчка, която е възложена и този клип, който ние го видяхме в първоначалния му вид, който ще бъде работен, показва как се отварят кутиите, как се разгъва статива и как се активира устройството с натискане на едно копче. Те друго не трябва да правят.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Налага се да напусна заседанието. Упълномощавам господин Гунчев, ако се наложи да се гласува, да гласува от мое име. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, преминаваме към **втора точка** от дневния ред.

Дискусия по текущи въпроси, свързани с предстоящите парламентарни избори, в т.ч. по методическите указания и обсъждане на предложения в тази връзка (сгъване на машинни бюлетини и др.);

ТОДОР ГУНЧЕВ: Това което на мен ми стана криво, не за пореден път се случи така, че се наложи Цветелина Пенева да дава интервю след тази симулация, а Велко Милоев отиде за друго интервю. Аз лично предпочитам да не се появявам пред медии, но където трябва ще се появявам и за пореден път се оказа така, че от целия Обществен съвет имаме общо взето двама или трима човека, които излизат и казват някакви неща. Съжалявам Цвети, че тогава не дойдохме с Надя, поне с теб да застанем пред камери или пред нещо друго, за да не си сама и да обясняваш сама на интервюта, както и Велко Милоев. Тоест според мен трябва да помислим по различен начин. Благодаря ви на двамата, че където трябва поемате това нещо и може би, ако го поставим на друго обсъждане и когато има време да помислим, когато даваме такива мнения по важни теми, поне да не е един човек. Поставяме темата на обсъждане.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Вчера имах късмет, че екипите на двете телевизии, с които имахме ангажименти се бяха събрали заедно и се оказа, че на задния вход екипа, който чакаше Велко Милоев се

беше събрал с екипа, който чакаше мен и двамата с Велко Милоев бяхме пред камерите, за което благодаря, че не бях сама. Наистина аз ви призовавам, който иска да се включва в медийното отразяване. Общественият съвет е група от хора и ние изказваме общо мнение в голямата си част. Много малка част от това, което говоря е личното ми мнение. Основно говорим това, което обсъждаме на срещи като тази и артикулираме становища и документи и предложения и писма, които са общо на всички. И е хубаво повече хора да се включват. Това само ще покаже, че Общественият съвет има по-голяма тежест.

Преди малко ми се обадиха и имам утре покана за „Нова нюз“ в 10.30 часа при Лора Инджова. Мисля да отида утре с Методическите указания. И мисля да кажа да четат указанията и да спазват буква по буква, защото ние не можем да кажем нищо повече от това, което е казано в ЦИК. Какво да отговорим на този въпрос. Как да се брой. Надежда Гологанова казва, предпоченциите се показват пред камера.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Там липсва текста да кажеш за коя партия е.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Преференция номер 103, но за коя партия е. Да, от коя купчинка работиш.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Дори гледация да идентифицира първото от което си започнал, как ще познае кое е второто или третото, като минеш на следващата купчинка. Това ми беше едното от предложенията, да го добавят като текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Тази вечер Стефан Манов не присъства на заседанието, но ми се обади преди началото на заседанието и ме помоли да поставя на обсъждане, какво правим със страницката за контрол на секционния протокол. На вчерашната ни среща с Централната изборителна комисия разбрахме, че те са възложили на техни специалисти, които са разработили електронен протокол на СИК за

проверка на резултатите, който е различен за всяка една районна избирателна комисия. Тоест 31 или 32 протокола, надявам се да са разработили, но всички имат отделен продукт. В техните препоръки ще бъде, след приключването с черновата на протокола, където могат, препоръчва се, пише го в Методическите указания, препоръчва се да се направи проверка чрез страницата на ЦИК електронен протокол и след това да се попълва беловата. И в този ред на мисли, ние не сме видели още какво са направили Централната избирателна комисия, техния айти екип, но Стефан Манов помоли да поставим на обсъждане и да помислим трябва ли да представяме и да промотираме пред неправителствени организации, членове на ЦИК, пред РИК продукта, който разработиха с господин Гаджоков.

НАДЕДА ГОЛОГАНОВА: Току що виждам на страницата на ЦИК, че ги има качени.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Преди малко проверих, нямаше, може би това е нещо ново.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Има електронен протокол. Моята идея е първо да ги проверим какво представляват.

Второ, 31 са, няма за чужбина. Това което Стефан Манов и господин Гаджоков направиха, според мен може по две линии да се ползва, първо да се ползва за чужбина, защото на страницата на ЦИК няма за чужбина и да се ползва за секциите, които нямат интернет. Защото за тези протоколи на ЦИК се влиза на страницата на ЦИК и члена на секционна комисия трябва да има интернет, за да може да влезе. А ние подозираме от порядъка на 1000 секции, че може и да нямат интернет. Може и да са по-малко, но не е малко. Това да предлагаме на РИК, не знам доколко е редно, след като има официална версия на ЦИК и е редно РИК да си ползват официалната версия на ЦИК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Да, има такъв момент. Има официален протокол.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Трябва да ги прегледаме, да ги пробваме и да видим спрямо този, който беше направен, дали има някакви съществени разлики.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Това, което виждам аз сега е, че като графическо оформление е много близък до хартиения протокол. Другото което виждам е, че при предпоченциите са направили така, че да не можеш да въведеш предпоченция за кандидат, какъвто няма в съответната листа в съответния район. Изглежда ми графически доста добре.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Това е съвсем ново нещо. Трябва да погледнем. Не може да направим нищо, без да го гледаме и да го тестваме. В такъв случай може би нищо не пречи да казваме по медиите, да се ползва този протокол след като го тестваме. Там където няма интернет да се ползва другата страничка. Не знам дали е редно. Трябва да има някаква проверка. Колкото повече проверки има, толкова по-лесно ще бъде после проследяването на резултатите. Защото следващата тема, която мисля да повдигна като свършим с електронните протоколи, е ще има ли някой от нас, който ще наблюдава дейностите в районните изборителни комисии, предвижда ли някоя от организациите изпращане на наблюдатели там и в тази връзка да си осигурим достъп до изчислителните пунктове и до масите на членовете на районната изборителна комисия.

Вчера погледнах за София приели са решение за определяне на местата, където ще се приемат книжата. Като 23-ти и 25-ти РИК ще работят в НДК, 24-ти РИК ще бъде в Асикс Арена, това мисля, че е зала „Фестивална“. Там поне от това, което в последните два, три избора в София съм видяла е, че обособяват отделни коридори за медии, за наблюдатели, за застъпници, които са доста отдалечени от изчислителните пунктове и от масите на РИК и условията за пряка видимост не са спазени.

Защото в така наречените кафези, наблюдателите по никакъв начин не могат да видят, какво се случва на масите на РИК и какви дискусии протичат там. Още повече, че заради ковид ограниченията миналата година имаше плексигласови прегради между работните пространства на РИК и между зоната, която е отделена за наблюдатели.

На последните избори например имах екип от нашата организация, която наблюдаваше в Разград. РИК – Разград ги допуснаха до масите, на които обработваха протоколите. Октомври 2022 г. РИК не бяха особено затруднени в обработката на резултатите, защото основно се ползваха данните от флаш паметите и от генерираните машини и протоколи, разбира се имаше и хартиени секции, както винаги е имало, но там нещата бяха обяснени. А сега предполагам, че може би няма да е така, предвид двата потока информация, която ще се сформира в секционните протоколи.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Аз никак не обичам да давам идеи, в чието осъществяване няма да мога да участвам, но съм сложен за обикновено член на секционна избирателна комисия в нашето село, което означава, че няма да ходя в районната избирателна комисия в Перник. Но за Цветелина Пенева ще повтори нещо, което поне два пъти съм го казвал на заседание и се спори много и с Ива Лазарова и със Стоил Стоилов за кафеза.

Колеги, които имате наблюдатели, опитайте се да изпратите поне някои от тях в районните комисии. Да не е това, което ще пишем после евентуално като анализ да е само от това, което сме видели от изборите. Аз съм ходил и знам какво е да си в кафеза. Беше мисля последно на местните избори в София. Както си в кафеза, естествено, че нямаш възможност да надникваш над рамото на оператора. Не е това целта според мен. Да гледаш дали оператора като види петица в протокола на СИК, дали въвежда петици или 15. Както бях в кафеза, аз можех да видя има ли добре организиран процес или е хаос. Виждал съм в Благоевград, очевиден

недостиг на работни места на Информационно обслужване и задръстване. В София не бе така. Имаше няколко десетки компютъра.

Второ, от кафеза като си набележа една секционна комисия, че извикват номера е да направя тайминг, че за около 20 минути излиза, ако всичко е наред. По същия начин виждам една, втора, трета комисия, които ги връщат. Той минава през информационно обслужване, там светват контролите, отива на работно място с член или асистент на районната изборителна комисия.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Обикновено са по двама, един член и един асистент, който го подпомага.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Там гледат къде са грешките, поправят и го връщат на компютъра на информационно обслужване. Аз виждам, че ги връщат по два пъти. Както съм в кафеза се опитвам да си направя някаква статистика, колко са СИК-овете, които минават безпроблемно и колко са тези, които ги връщат.

Председателката на един от РИК-овете в София, както ме съпровождаше да излизам, защото не мога да се движа без конвой, успях да взема кратко интервю. Казвам ѝ, вие половината ги връщате. Тя казва: Повече от половината, заради Х и М. Така че не е безпредметно това наблюдение дори и от кафеза. Виждаш дали има добре организиран процес на протичане на потоци от хора, документи и материали или има объркване. Има ли торби оставени някъде оставени. Не е безпредметно това наблюдение. Не се отказвайте.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Месец април 2021 г. аз съм ви разказвала, бях в 23-ти РИК, тогава ме допуснаха до масите и за мен беше важно, тогава Даниел Стоянов не знаех, че е член на Обществения съвет, след това се запознах с него. Той беше член на тази районна изборителна комисия. За мен беше много интересно да видя как се натаманяваха данните. Когато по никакъв начин не им излизаха гласовете.

Хващаха един глас за да може да им излязат и накрая да спрат да им светят червено контролите, които ги връщаха за втори и трети път от изчислителните центрове. Буквално прекрояваха резултати. Аз не казвам, че с тези резултати са изкривили изборния резултат, но все пак за да ти излязат контролите и да жонглираш с числата не е най-доброто. Защото не го правеха членовете на СИК, а го правеше члена на РИК. Това го видяхме и не беше добра практика.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Като нямаш следа къде е грешката.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: В 23-ти РИК, аз влезнах някъде в 11.30 часа вечерта на неделния ден и излязох в понеделник вечерта в 6 и нещо. Почти изкарах над 20 часа в РИК. Тези 20 и няколко часа в 23-ти РИК не видях един чувал, който да се отвори от ЦИК, за да могат да броят бюлетини отново. Нямаше такова нещо. Жонглираха с числата докато излязат контролите. Чувалите не се докоснаха на нито една секционна комисия, а имаше такива с много грешки. Стрешените протоколи стоят на сайта на ЦИК и много анализатори след това ги четеха и ги гледаха. Важно е да видим не само какво става в София, аз затова ви призовавам, където имаме наблюдатели по места. В София наистина натоварването е най-голямо, защото има най-голям брой секции, които трябва да се обработят, но респективно има най-много места, изчислителни пунктове и т.н. Хубаво е да имаме поглед, ако може Обществения съвет, на това как протича този процес за приемане на протоколите и в страната, за да може след това да пишем анализ, защото този път наистина трябва да пишем анализ и ще има какво да се анализира.

ВЕЛКО МИЛОЕВ: Да кажат колегите, които имат наблюдатели, дали ще изпратят някой в РИК-овете и допълнително Цветелина може да пита Ива. Да имаме наши собствени наблюдения, ми се струва много важно, да не само това от телевизиите.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Искате ли да направим някакво писмо до Централната избирателна комисия, с напомняне да се допускат наблюдателите до масите на РИК. Мислите ли го това за необходимо, въпреки че организацията на работа в РИК се определя от председателя й. ЦИК може да им каже.

ВЕЛКО МИЛЕВ: Аз не съм имал проблем да вляза, освен бюрократичното полицай. За тези неща не знам дали има смисъл да се пишат писма. Спира ме полицай, вика някой от РИК, някой от РИК излиза, конвоира ме вътре до клетката или кафеза, не е много приятно, но не съм имал проблем да не мога да влезна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Въпросът беше да се излиза от кафеза и да се ходи по масите.

Други въпроси колеги, идеи, предложения има ли?

ВЕЛКО МИЛЕВ: Свилена ще имате ли наблюдатели?

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Имаме, дори и аз съм вътре, но не се знае къде, дали ще стигна до Луковит или ще остана тук в София.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Колеги, да преминем към **трета точка – р а з н и**.

Аз в точка разни нямам какво да кажа, освен това, че на сайта на ЦИК са качени протоколите, които бяха забавени от началото на годината. Обновен е състава на Обществения съвет с новите членове Вихрен Соколов, Свилена Гражданска и Рейме Айдън.

Написах до Централната избирателна комисия едно напомняне да ни качат становището за машинни протокол. До онзи ден го нямаше, сега пак ще погледна, да видя дали в раздел становища, въпросния протокол стои, но още го няма.

Миналата седмица когато писах с предложението за страничката, отново напомних за становището, прикачих го. Явно има забавяне в публикуването. В следващо писмо отново ще го прикача и отново ще

припомня да се публикува. Не че не го знае обществеността, но е редно това, което произвежда Обществения съвет като документи, да стои там.

Имате ли нещо да споделите колеги, в точка разни?

Ако няма, предлагам да закрием днешното заседание.

/Закрито в 19.30 часа /

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Цветелина Пенева

Стенограф:

Силвия Михайлова